Suomen musiikkineuvosto

26.3.2025

Suomen musiikkineuvoston lausunto Kulttuuripoliittiseen selontekoon (VNS 8/2024 vp) Sivistysvaliokunnalle

Suomen musiikkineuvosto (Finnish Music Council Association ry) pyytää Sivistysvaliokunnalta mahdollisuutta lausua valtioneuvoston kulttuuripoliittiseen selontekoon. Haluamme kiittää kulttuuripoliittisesta selonteosta ja lausua etenkin sen toimeenpanosuunnitelmaa ennakoiden.

1. Jokaisen oikeutta kulttuuriin on vahvistettava

Kiitämme sitä, että kulttuuri jokaisen oikeutena on nostettu yhdeksi kulttuuripoliittisen selonteon tunnistamista päätavoitteista. Painotus paitsi tukee väestön sivistyksellisten oikeuksien toteutumista, on myös edellytys kauas kantavalle kasvulle kulttuurin aloilla. Tältä kannalta on valitettavaa, että harrastamisen, kasvatuksen, koulutuksen ja aktiivisesti kulttuurielämään osallistuvan yleisön näkökulmat eivät kulje yhtä systemaattisesti selonteon toimenpideosuuden joka luvussa mukana kuin ammattilais- ja elinkeinonäkökulmat.

Selonteossa puhutaan suoraan lukutaidon merkityksestä, mutta muut kulttuurisen osallistumisen kansalaistaidot eivät tule käsitellyksi. Esimerkiksi laulun ja soiton tukeminen edistää paitsi kykyä taiteelliseen ilmaisuun myös oppimisen yleisiä valmiuksia muun muassa kognitiivisten ja motoristen taitojen sekä keskittymiskyvyn ja luovuuden kehityksen kautta. Toimeenpanosuunnitelmaan on sisällytettävä kaikkien väestöryhmien osallisuutta taidekasvatukseen ja -harrastukseen vahvistavia toimia sekä parannettava laadukkaiden ja yksilöllisten, elinikäisten opintopolkujen yhdenvertaista saavutettavuutta.

Yhdymme selonteon näkemyksiin toimenpiteistä syrjäytymisen ehkäisemiseksi, ja ehdotamme osallisuutta parantaviksi toimenpiteiksi:

- *koko ikäluokan läpäisevän musiikkikasvatuksen vahvistamista, mihin on ensisijaisen tärkeää varmistaa määrärahojen ja koulutettujen opettajien riittävyys*

- *Harrastamisen Suomen mallin kehittämistä edelleen, sen tuloksellisuutta seuraten, välineenä osallistumiserojen kaventamiseen*
- *kulttuuriharrastustoiminnan saavutettavuuden turvaamista kaikissa väestöryhmissä sekä aikuisväestön ja ikääntyneiden harrastamisen ja elinikäisen oppimisen tukemista*
- *vapaan sivistystyön rahoituksen varmistamista ja kehittämistä yhteistyössä eri sektoreiden välillä*

2. Kulttuurin kasvuun tarvitaan sekä lisää rahaa että rakenteiden kehittämistä

Kiitämme kulttuuripoliittisen selonteon vahvaa poikkisektorillista otetta, joka on välttämätön kulttuurin tulevaisuusperustan vahvistamiseksi. Erityisesti kulttuurin talous- ja elinkeinopoliittisia ulottuvuuksia käsitellään selonteossa kattavasti.

Kannatamme erityisesti ehdotusta yhteistyöstä instituutioiden ja vapaan kentän välillä. Yhteistyöllä voidaan vahvistaa esimerkiksi tuotantojen kiertämistä ja musiikin alueellista saatavuutta. Yksityisen ja julkisen sekä kolmannen ja neljännen sektorin toimijoiden yhteistyöllä edistetään tilojen optimaalista käyttöä. Kannatamme selonteon toimenpide-ehdotuksia yrittäjyystaitojen ja immateriaalioikeusosaamisen lisäämiseksi. Näiden alan rakenteita ketteröittävien toimenpide-ehdotusten on sisällyttävä myös toimeenpanosuunnitelmaan.

Kiitämme sitä, että selonteon toimenpide-ehdotuksissa tunnistetaan tarve taata nykyisten rakenteiden jatkuvuus samalla kun uusia rahoitus- ja tukimuotoja kehitetään alan monimuotoiset tarpeet huomioiden. Jatkuvuuden turvaaminen on tärkeää myös taiteen perusopetuksen, toisen asteen, korkea-asteen ja vapaan sivistystyön oppimispolkujen osalta, jotta emme menetä tulevaisuuden osaamispääomaa, vaan vahvistamme hyvinvointia.

Kasvun esteiden poistaminen ei yksin riitä kasvattamaan alaa selonteon vision mukaiseen kukoistukseen, vaan tarvitaan myös lisää rahaa. Rahoitusmallien kehittämisen lisäksi myös julkista rahoitusta on nostettava koko väestön sivistyksellisten oikeuksien parantamiseksi ja kulttuurin monimuotoisuuden takaamiseksi.

Kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteita ei voida saavuttaa ilman taiteen ja kulttuurin rahoituksen nostamista myös valtion määrärahojen osalta.

3. Taiteen ja kulttuurin ammattilaisten asemaa on parannettava

Kiitämme selonteon toimenpide-ehdotuksia taiteen ja kulttuurin ammattilaisten toimeentulon ja sosiaaliturvan parantamiseksi. Kannatamme selonteossa esitettyä yhdistelmävakuutusta sosiaaliturvan yhdenvertaisuuden kehittämiseksi.

Toimenpidesuunnitelmaan on sisällytettävä myös reiluja palkkiokäytäntöjä kehittäviä toimia:

- *julkisen rahoituksen saajilta on edellytettävä hyvää työnantajapolitiikkaa*
- *taiteilija-apurahojen ostovoimaa on määrätietoisesti nostettava kohti mediaanipalkan tasoa ja varmistettava palkkioiden oikeudenmukaisuus sekä apurahojen vastaaminen kohtuullista toimeentuloa*
- *itsensätyöllistäjien neuvotteluasemaa on vahvistettava mahdollistamalla kollektiivinen sopiminen Euroopan komission suuntaviivojen mukaisesti.*

Lisäksi tekijöille on turvattava myös tekoälyn aikakaudella tekijänoikeuslainsäädännön edellyttämä asianmukainen ja oikeasuhtainen korvaus sekä varmistettava, että teoksia käytetään vain tekijän luvalla. Tekijänoikeuksien turvaaminen vaatii sopimusosapuolten välistä tasapainoa, jonka turvaaminen vaatii uutta eurooppalaista säätelyä ja sen tehokasta toimeenpanoa kansallisella tasolla erityisesti digitaalisten ja tekoälypohjaisten sovellusten yleistyessä.

Jotta tekijät voivat määritellä työnsä lähtökohdat riippumattomasti, on tärkeää, että rahoitusjärjestelmissä turvataan myös taiteen vapaus.

4. Lopuksi

Haluamme kiittää eduskuntaa selonteon perusteellisesta käsittelystä ja moniäänisestä keskustelusta. Tämä luo pohjan toimeenpanolle parlamentaarisen tahdon mukaisesti.

Selonteon tulokselliseen toimeenpanemiseen tarvitaan ennen muuta resursseja. On myös tärkeää, että resurssien käyttöä seurataan sekä toimenpiteiden tuloksellisuutta arvioidaan, mikä edellyttää alan tilastoinnin ja seurantatapojen parantamista selonteossa esitetyn mukaisesti.

Kiitämme siitä, että selonteon lopullisessa versiossa tunnistetaan laadullisen arvioinnin tarve, mikä on välttämätöntä taiteen ja muun kulttuuritoiminnan yhteiskunnallisen merkityksen kokonaisvaltaiseksi tunnistamiseksi. Muistutamme tarpeesta seurata toimeenpanon tuloksellisuutta myös kulttuurin hyvinvointivaikutusten kannalta.

Toivomme, että moniääninen dialogi taiteen ja kulttuurin kentän edustajien kanssa jatkuu toimeenpanosuunnitelman valmistelussa. Samalla pidämme tärkeänä poikkihallinnollisen ja -sektorillisen tarkastelun jatkamista toimeenpanossa ja tulosten seurannassa.

Brysselissä ja Helsingissä 26.3.

Niilo Tarnanen, puheenjohtaja

p. 0505498089

niilo.tarnanen@musiccouncil.fi

Minna Hovi, pääsihteeri

p. 05030572

minna.hovi@musiccouncil.fi

Suomen musiikkineuvosto on 23 järjestön muodostama verkostomainen toimija, jonka jäsenet edustavat musiikkielämän eri puolia kasvatuksesta ja koulutuksesta harrastamiseen ja ammattimaiseen toimintaan.

https://musiccouncil.fi